

FOKUS: NORSK KLIMA- OG UTENRIKSPOLITIKK

Norges oljedilemma etter Glasgow: Et umoralsk argument for et raskt grønt skifte

Anne Funnemark* & Paul Beaumont
Norsk Utenrikspolitisk Institutt (NUPI), Norge

Sammendrag

Etter å ha gått seirende ut av «klimavalget 2021», står den rødgrønne regjeringen overfor oppgaven med å sikre Norges grønne omstilling. I den offentlige debatten står gjerne argumenter om global solidaritet og miljøhensyn fremst i begrunnelsene for nødvendigheten av en grønn omstilling, mens motstandere av et raskt skifte fokuserer på de negative økonomiske konsekvensene de mener et raskt skifte vil få for Norge. Denne artikkelen søker å nyansere dette bildet, og argumenterer for et bredere kost-nytte-perspektiv som også tar høyde for diplomatiske kostnader ved å fortsette med oljeleting, samt de økonomiske konsekvensene av en treg omstilling. Selv om man holder konsekvensene av klimaendringene helt utenfor vurderingen, argumenterer vi for at usikkerheten rundt fremtidig oljepris og omdømmerisikoen Norge løper ved å fortsette å basere økonomien på ikke-fornybare energikilder, burde være gode argumenter for å revurdere Norges oljepolitikk.

Nøkkelord: fossile brennstoff · omdømmerisiko · norsk økonomi · klimaendringer · utenrikspolitikk

*Kontaktinformasjon: Anne Funnemark, e-post: funnemark@nupi.no

©2022 Anne Funnemark & Paul Beaumont. This is an Open Access article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution 4.0 International License (<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>), allowing third parties to copy and redistribute the material in any medium or format and to remix, transform, and build upon the material for any purpose, even commercially, provided the original work is properly cited and states its license.

Citation: Funnemark, A. & Beaumont, P. (2022). Norges oljedilemma etter Glasgow: Et umoralsk argument for et raskt grønt skifte. *Internasjonal Politikk*, 80(1), 210–220. <http://dx.doi.org/10.23865/intpol.v80.3745>

Den nylig utgitte sjette hovedrapporten fra FNs klimapanel (IPCC) gir den hittil kraftigste advarselen om den dystre fremtiden jorden har i vente dersom menneskeheten ikke endrer sin bruk av fossile drivstoffer. Hvis global oppvarming overstiger to grader, risikerer vi å overskride verdens planetære grenser og utløse muligheten for en «ikke-lineær, plutselig endring av miljøet» (Rockström et al., 2009). Til tross for de dystre framtidsutsiktene er diskusjonen om hvem som skal gjøre hva for å hindre global oppvarming, og når, fortsatt høyst omstridt. Dette kom tydelig frem på FNs 26. klimakonferanse (COP26) i Glasgow i oktober. COP26 lyktes i å skape en ny erkjennelse av behovet for handling, nye målsettinger og en rekke globale initiativer. FNs generalsekretær António Guterres oppsummerte at konferansen tok «viktige skritt, men dessverre var den kollektive politiske viljen ikke tilstrekkelig til å overvinne de dype motsetningene» (Guterres, 2021b).

I Norge har debatten om hvem som skal gjøre hva, og når, for å minimere global oppvarming i økende grad kommet til uttrykk i striden rundt fortsatt oljeleting og -produksjon. Valget mellom å fase ut eller fortsette norsk oljeproduksjon blir ofte presentert som en avveining mellom å sikre fortsatt økonomisk velstand i landet og Norges forpliktelse til å «gjøre sin del» for å møte globale klimaendringer (Beaumont et al., 2021). Den nyvalgte regjeringen ligger på den moderate siden i debatten om skiftet: den er innstilt på å redusere utslippene fra oljesektoren, men planlegger for fortsatt oljeleting uten å sette en sluttdato for produksjonen. Saken er imidlertid på ingen måte avgjort. Med henvisning til Glasgow sa den nye miljøministeren Espen Barth Eide til pressen at toppmøtet utgjør «en pådriver for at omstillingen fra kull, olje og gass vil gå raskere», og at dette dermed «påvirker norsk olje- og gasspolitikk fordi vi må ta innover oss hvordan markedet utvikler seg» (Henmo, 2021). Selv om han la stor vekt på at regjeringen ennå ikke hadde besluttet å åpne nye oljefelter,¹ fremholdt Eide at myndighetene ikke burde ta en aktiv rolle i å bestemme når produksjonen eller leteaktivitetene skal slutte og sto fast på at «markedet vil ta seg av det».

Denne artikkelen ønsker å hjelpe Eide og den nye regjeringen med å revurdere fremtiden for norsk oljepolitikk i kjølvannet av IPCC-rapporten og COP26. Vi undersøker hvordan utviklingstrekk i den globale politiske økonomien påvirker norsk oljepolitikk, og hvordan Norges energipolitikk vil kunne påvirke landets utenrikspolitikk. Med inspirasjon fra en nylig artikkel av Hornburg og Sending, som analyserer risikoen det globale grønne skiftet fører med seg for Norge (Hornburg & Sending, 2019), tar vi en realpolitisk tilnærming til spørsmålet om norsk oljepolitikk. Dette betyr at vi ser bort fra argumenter som vedrører internasjonale forpliktelser

---

* Takk til Cedric de Coning, Elisabeth Rosvold og fagfellen for konstruktive tilbakemeldinger på tidligere utkast av denne artikkelen.

¹ Regjeringen la i april 2022 frem en tilleggs melding til den forrige regjeringens energimelding. Tilleggs meldingen legger frem en rekke nye krav til åpning av nye oljefelt, men holder muligheten for nye felt åpen.

og moralsk ansvar for å bekjempe klimaendringer. Vi foretar i stedet en kost-nytte-analyse av hvorvidt det er i Norges nasjonale interesse – i smal forstand tenkt som maksimering av velstand, innflytelse og sikkerhet – å la markedet ta seg av avslutningen av norsk oljeleting og -produksjon.

Våre realpolitiske analyser antyder at den tendensen vi ser i offentlig debatt til å fremstille spørsmålet om oljeproduksjon som en enten-eller-avveining mellom Norges økonomiske velstand og landets bidrag til den globale kampen mot klimaendringer, er for binær. Etter en nøye gransking av den norske klimadebatten,² og med bidrag fra nyere forskning, viser vi hvordan denne fremstillingen utelater de økonomiske og politiske risikofaktorene som er forbundet med et langsomt skifte. På den politiske siden fremhever vi hvordan det fremvoksende internasjonale presset mot oljeprodusenter kan ventes å øke i årene som kommer (se under), noe som vil kunne føre til at et langsomt skifte vekk fra oljeproduksjon undergraver Norges omdømme og innflytelse. På den økonomiske siden påpeker vi en *status quo-bias* blant de som argumenterer for et langsomt skifte som projiserer tidligere erfaringer inn i en usikker fremtid og opprettholder en malplassert tiltro til at det er trygt å la markedet «ta seg av» Norges oljestrategi. Artikkelen hevder at å ta hensyn til disse risikofaktorene i det minste begrenser kompromisset mellom økonomisk gevinst og miljøhensynene, og gir overbevisende argumenter for å stoppe oljeletingen og sette en offentlig sluttdato for produksjonen av olje.

Norges oljedilemma?

Klimapanelets rapport og COP26 kom henholdsvis før og etter det nylige stortingsvalget, der miljøspørsmålene polariserte både partiene og befolkningen. I stortingsvalget, som ble kalt «klimavalget», sto klimabekymring på tredje plass blant de temaene velgerne var mest opptatt av (Aas, 2021). Alle de største partiene i Norge er enige om at klimaendring er et presserende problem som krever omstilling av den norske økonomien. Under valgkampen var det imidlertid tydelig uenighet om hva klimaendring burde bety i praksis for den norske oljeindustrien.

I debatten om fortsatt oljeleting delte de norske politiske partiene seg grovt sett inn i to leirer. Den første leiren, der den nye regjeringen befinner seg, hevdet at fortsatt oljeutvinning er nødvendig for å opprettholde norsk velferd og arbeidsplasser (Hurdalsplattformen, 2021). Statsministeren har for eksempel hevdet at fortsatt oljeutvinning er «nødvendig for å ha økonomi til å klare det grønne skiftet og få frem de nye fornybare energikildene» (Tollaksen & Seglem, 2021). På internasjonalt plan legges det betydelig vekt på Norges rolle som ledende klimanasjon (Tollaksen & Seglem, 2021). Denne tilnærmingen er hva man kan kalle Norges

---

² Basert på en gjennomgang av alle fjernsynssendte partidebatter i valgkampen og alle stortingspartienes partiprogram for perioden 2021 til 2025.

strategi for «å ri to hester» – å selge olje og samtidig ønske å lede den internasjonale klimakampen.

Den andre og mindre leiren bestående av de som ønsker et raskt skifte, der Miljøpartiet De Grønne (MDG), Sosialistisk Venstreparti (SV), Rødt og Venstre befinner seg, la vekt på behovet for (rask) utfasing av oljeutvinningen og en slutt på leteaktivitetene. Deres argumenter fokuserer på hensynet til miljøet. MDG fremhever at utslippene fra norsk olje internasjonalt er nesten ti ganger så store som innenlandske norske utslipp, og at de dermed utgjør et betydelig bidrag til verdens samlede globale oppvarming (Miljøpartiet De Grønne, 2021b). For denne leiren betyr dette at en avslutning av Norges oljeproduksjon er avgjørende for at Norge skal ta sin del i kampen mot globale klimaendringer (Miljøpartiet De Grønne, 2021a). De fremhever også de moralske argumentene for å vise global solidaritet med de som er hardest rammet av klimaendringer, men som har bidratt minst til dem (NRK TV, 2021).

Selv om tilhengerne av et raskt skifte også hevder at fortsatt oljeutvinning i en verden som er på vei mot nullutslipp og et grønt skifte innebærer en økonomisk risiko (Miljøpartiet De Grønne 2021a), kommer dette argumentet vanligvis i annen rekke. For eksempel, til tross for nesten en times diskusjon om det grønne skiftet i den første partilederdebatte under valgkampen, nevnte ikke denne leiren en eneste gang den økonomiske risikoen som er forbundet med å opprettholde oljeproduksjonen.³ I den samme debatten kunne dermed Kjell Ingolf Ropstad uimotsagt presentere valget om å lete etter mer olje som en avveining mellom miljøet og arbeidsplassene, og Arbeiderpartiet (AP), Senterpartiet (SP), Høyre og Fremskrittspartiet (FrP) kunne fremstille oljeleting som et sikkert kort for den norske økonomien.

Til tross for den skarpe advarselen i den siste rapporten fra IPCC viser en undersøkelse foretatt av Sentio i 2021 at bare 23 prosent av alle nordmenn støtter en utfasing av norsk oljeutvinning (NTB Nyheter, 2021). Hvis vi antar at denne meningsmålingen gjenspeiler den dominerende oppfatningen i den offentlige debatten, blir det viktig å granske denne diskursens påstand om at et langsamt skifte er et sikkert kort for Norge, og vurdere om den holder vann i lys av nyere forskning og globale trender. Som vi skal vise i det følgende, kan en realpolitisk tilnærming til spørsmålet både belyse og klarlegge de økonomiske og politiske avveiningene som hittil har blitt for lite erkjent blant de som argumenterer for et langsamt skifte.

---

³ Gjennomgående for alle partilederdebatte hos NRK høsten 2021 var at ingen partiledere anerkjente den økonomiske risikoen assosiert med et langsamt skifte vekk fra olje. Det må derimot merkes at under valgdebatten i Trondheim 9. september (ikke partiledere), bemerket SV og MDG eksplisitt den økonomiske risikoen forbundet med fortsatt oljeutvinning. Den økonomiske risikoen forbundet med å videre subsidiere av oljenæringen ble også bemerket av SV i debatten på TV2 i Bergen 21. august.

Er olje virkelig et sikkert kort?

Som en liten stat med begrensede maktressurser bygger Norge internasjonal innflytelse gjennom sin status som en «god makt», en status landet oppnår gjennom arbeid med fred, sikkerhet og internasjonal utvikling. Denne «engasjementspolitikken» (Carvalho & Lie, 2015) er ikke utelukkende filantropisk: Ved å oppnå en status som en «god makt» skaffer Norge seg flere arenaer der landet kan samhandle med andre (stor) makter og dermed øke egen utenrikspolitikkens effektivitet og påvirkningskraft. (Neumann & Carvalho, 2015). Som Barack Obama sa, Norges omdømme gjør at landet kan «punch above its weight» (Korte, 2016).

Norge har søkt å forsterke sin stilling som en «god makt» ved å lede internasjonale tiltak mot klimaendringer. Dette har omfattet norske investeringer i ny teknologi (f.eks. karbonfangst og -lagring (CCS) og reduksjoner av utslipp fra avskoging gjennom betydelige finansieringsprogrammer for klimatiltak (Meld. St. 13 (2020–2021)). Norges strategi med å selge olje og samtidig stå i spissen for klimatiltak har (ironisk nok) blitt hjulpet frem av Parisavtalen, som teller utslipp fra bruk av fossile drivstoffer, men ikke omsetning (Piggot et al., 2018). Norge kan på denne måten oppfylle sine internasjonale forpliktelser til å redusere utslipp av klimagasser, og samtidig fortsette å være en av verdens største oljeprodusenter.

Det politiske klimaet som tillot Norge å ri begge disse hestene, har imidlertid begynt å forandre seg etter hvert som tilbudssiden av fossile drivstoffer har fått større internasjonal oppmerksomhet. Både FN og IEA har erklært at for å nå de nåværende utslippsmålene for klimagasser, må tilbudet av fossile drivstoffer kuttes (Guterres, 2021a; International Environmental Agency, 2021). Den økende oppmerksomheten rundt tilbudssiden for fossile drivstoff ble gjenspeilet under COP26; i Glasgowavtalen nevnes for aller første gang fossile drivstoff i sammenheng med UNFCCC-regimet, i en oppfordring til avtalepartene om å «påskynde tiltakene henimot en utfasing av den uforminskede bruken av kullkraft og ineffektive subsidier av fossile drivstoffer» (UNFCCC, 2021, para. 36). COP26 var også vitne til etableringen av alliansen Beyond Oil and Gas, ledet av Costa Rica og Danmark, som har forpliktet seg til å sette en sluttdato for olje- og gassutvinning (Cardwell, 2021). Disse utviklingstrekkene er tegn på at den mange tiår lange tradisjonen med å ignorere tilbudssiden for fossile drivstoffer er i ferd med å ta slutt på internasjonalt nivå.

Motsetningen mellom Norges klimainnsats og oljeproduksjon har allerede begynt å tiltrekke seg oppmerksomhet. Noen dager etter stortingsvalget i 2021 henvendte den danske avisen *Dagbladet Information* seg til den nye regjeringen på førstesiden med erklæringen: «Hvis ikke dere, som har et oljefond på 12 000 milliarder kroner, kan gjennomføre et raskt grønt skifte, så kan ingen» (Krogh, 2021). Motsetningen har også blitt bemerket på sentrale diplomatiske arenaer. Under COP26 mottok Norge «Dagens fossil»-prisen fra Climate Action Network, som anførte at «den nye statsministeren Jonas Gahr Støre har bak lukkede dører i økende grad et rykte for å være en heialeder for fossile drivstoffer» (CAN, 2021). Videre hevdet David Boyd,

FNs spesialrapportør for menneskerettigheter og miljø, etter et besøk i Norge i 2019 at «for å forestå internasjonalt lederskap på klimaendringer [...] burde Norge slutte å lete etter ytterligere olje- og gassreserver» (Boyd, 2019). Denne nye diskursen om tilbudssiden av olje fremstiller Norge som en sinke som bør stigmatiseres og presses til å slutte rekkene.

Hvorfor er akkurat dette viktig sett fra et realpolitisk perspektiv? Hvis Norge skulle gå fra å være en «god makt» til å bli en «klimasinke», vil det kunne være til skade for norske interesser. Norges stadig tydeligere plan om å fortsette med olje inn i den andre halvdel av dette århundret vil undergrave evnen til å påvirke andre til å treffe umiddelbare tiltak. Selv om Norge kanskje ikke har noen interesse i å være blant de første til å bevege seg bort fra olje, vil selv de som foretrekker et langsomt skifte, innrømme at Norge har en interesse i at andre gjør det (se Hornburg & Sending, 2019). Inntrykket av en motsetning mellom ord og handling i norsk politikk vil være til hinder for landets bredere innsats i klimapolitikken. For det andre, som vist ovenfor; et omdømme som er bygd på å bli betraktet som en forkjemper for globale goder, tilrettelegger for Norges evne til å forfølge egne interesser på andre områder. Omvendt vil et omdømme som sinke undergrave denne evnen. Norges muligheter til å «punch above its weight» vil bli betraktelig redusert.

Å være innstilt på videre oljeproduksjon i denne nye politiske settingen vil derfor medføre betydelige kostnader for Norges omdømme. Hver rapport fra IPCC til nå har signalisert mer alvor enn den foregående, og den globale oppmerksomheten rundt klimaendringer har økt drastisk over de siste årene. Tanken om å la markedet ta seg av beslutningen om en slutt på norsk oljeproduksjon utelater den politiske kostnaden ved å bli oppfattet som å planlegge for oljeproduksjon på ubestemt tid. Sett i et positivt perspektiv vil det å sette en sluttdato for oljen innebære store politiske og omdømmemessige gevinster, *selv om det skulle vise seg at markedet ender opp med å tvinge Norge til en slutt på nøyaktig samme dato.*

Risiko ved å «la markedet ta seg av» Norges olje

Det kan hende at tilhengerne av oljeleting og et langsomt skifte vil innrømme at deres politikk vil gjøre Norge upopulær, men fremholde at det å være en internasjonal klimasinke er et nødvendig onde for å holde den norske økonomien i god form. En nærmere gransking av dette tilsynelatende rasjonelle økonomiske argumentet avslører en status quo-bias, der man betrakter fortiden som en rettesnor for fremtidige valg (Samuelson & Zeckhauser, 1988, s. 39). I stedet for å sammenligne risikoen ved et raskt skifte med den økonomiske risikoen ved et langsomt skifte sammenligner denne diskursen risikoen ved en overgang til nye grønne næringer med de nåværende og historiske inntektene fra olje, som den underforstått projiserer inn i fremtiden. Under den første partilederdebatte hevdet for eksempel Sylvi Listhaug at å bruke oljefondet til å betale for skiftet vekk fra olje var «å ta sparepengene til det norske folk og gamble på nye arbeidsplasser», og insisterte i stedet på at Norge burde «utvikle,

ikke avvikle» norsk oljeproduksjon. Implisitt i dette argumentet ligger det at utvikling av olje *ikke ville være å gamble*, men i stedet utgjøre et sikkert kort. Tilsvarende tar Arbeiderpartiets argument om at fortsatt oljeleting og -produksjon er nødvendig for at Norge skal ha råd til det grønne skiftet (Tollaksen & Seglem, 2021), for gitt at norsk olje vil fortsette å være lønnsom i fremtiden, og unngår spørsmålet om hvordan opprettholdelse av en stor oljesektor er til hinder for en diversifisering av økonomien.

For å korrigere for denne skjevheten mot status quo må vi ta hensyn til risikoen for at olje ikke vil være lønnsomt for Norge i de neste 30 årene, siden dette gjenspeiler den perioden tilhengerne av et langsomt skifte antar at Norge vil kunne stole på inntekten fra oljen.⁴ Selv om forskningslitteraturen ikke gir noen klare retningslinjer (Fattouh et al., 2018), er det flere trender som ser lite lovende ut for norsk olje. For det første vil den raske utviklingen av grønne teknologier etter hvert gjøre norsk olje ulønnsom; spørsmålet er bare når det vil skje. Som Oxford Energy Assessment bemerket i 2018, har fornybar energi nådd et «kritisk knekkpunkt», og «etter dette vil hastigheten i opptaket av teknologien øke i en mye raskere takt enn tidligere» (Fattouh et al., 2018, s. 5). Statkraft (2018) anslår at innen 2040 vil 70 prosent av verdens energibehov bli dekket av fornybare energikilder. Ved å legge nye klimapolitiske tiltak til side og bare se på nåværende teknologiske utviklingstrekk anslår Mercure et al. (2021, s. 2) at rask teknologisk utvikling alene vil begrense den globale oppvarmingen til 2,7 grader.

I tillegg til insentivene som ligger i teknologiske fremskritt, kommer drivkraften som skapes av politiske tiltak, slik som UNFCCC-prosessen. Noen av verdens største økonomier har allerede lagt planer for en fullstendig utfasing av fossile drivstoffer (Climate Action Tracker, 2021). Spesielt viktig er det at både Storbritannia og EU, Norges to største markeder for olje og gass, planlegger å oppnå karbonnøytralitet innen 2050 (European Union, 2021; UK Government, 2021). Den økende politiske viljen bak dette skiftet er en viktig grunn til at langsommere energiskifter i fortiden ikke bør brukes som en rettesnor for fremtiden (Fattouh et al., 2018). Samlet antyder den seneste forskningen at eksisterende klimapolitiske tiltak og teknologiske fremskritt innenfor grønn energi gir en overveldende sannsynlighet for redusert etterspørsel etter fossile drivstoffer (Lystad et al., 2021; Mercure et al., 2021; Statkraft, 2018). Det er dermed en høy risiko for at norsk olje blir ulønnsom, i takt med at alle unntatt de aller billigste av verdens fossile energireserver blir «ubrennbare» (Mercure et al., 2021).

Disse trendene antyder at stilt overfor et grønt skifte innebærer fortsatte investeringer i norsk olje en ikke ubetydelig økonomisk risiko for den norske staten og for norske skattebetalere. Riktignok er det noen økonomer som mener at skiftet vil gå langsamt, og at det fullt mulig at Norge fortsatt vil ha en lønnsom oljeindustri i

---

⁴ Dette kommer frem i regjeringens plan om å elektrifisere oljefeltene i Nordsjøen slik at de blir klimanøytrale innen 2050.

2050. For å låne Sylvi Listhaugs uttrykk vil det å basere Norges fremtid på denne antakelsen være å «gamble», noe det er viktig å anerkjenne. Gambling er mest akutt når det kommer til å legge store kostnader inn i oljeleting, men å basere økonomisk planlegging på en stor oljesektor er også risikofyllt, siden oljepriser godt kan endre seg raskt og permanent, noe som vil bety at Norge vil ha en stor arbeidsstyrke sysselsatt i en ulønnsom næring. I et slikt scenario vil Norge kunne angre på at økonomien ikke ble diversifisert tidligere.

Faren ved å «la markedet ta seg av det»

Som et hittil kraftig motargument til denne analysen, hevder tilhengerne av et langsomt skifte at en bør *la markedet ta seg av det*. Dette argumentet hevder at i stedet for å sette en sluttdato for norsk oljeproduksjon er det bedre å la prisene bestemme når slutten skal komme, og overlate til Equinor å vurdere om oppstart av oljefelter vil være lønnsomt.

Denne troen på at markedet vil tjene Norges interesser, overser imidlertid at markedskrefter ofte er smertefulle for både bedrifter og deres ansatte. Selv om markedsmekanismen fungerer *perfekt*, vil den ikke forsikre det norske samfunnet mot risiko. Markedets virkemåte innebærer ikke annet enn at det er bare de lønnsomme bedriftene som vil overleve; når prisen går ned, vil bedrifter som ikke tjener penger gå konkurs. Markedet garanterer ikke at denne prosessen vil gå glatt, og heller ikke at alle private aktørers investeringer er rasjonelle og godt gjennomtenkte. Som vist av Equinors tap på 200 milliarder etter 2010 (Madsen et al., 2020) garanterer det bare at de som gjør dårlige investeringer, vil bli straffet. Det kan hende at disse markedskreftene viser seg effektive på lang sikt, men det er mager trøst for bedriftene som mislykkes, og deres ansatte. For å ta et berømt eksempel: I 1990-årene hadde Kodak et lukrativt globalt monopol på salg av kameraer og film. Fordi selskapet valgte å maksimere kortsiktig lønnsomhet og var treg med å investere i nye digitale teknologier, kollapset imidlertid lønnsomheten i løpet av et tiår til en brøkdel av sitt tidligere nivå (Ho & Chen, 2018). Dette var ikke på grunn av markedssvikt, men et tilfelle der *markedet fungerte perfekt*. Samtidig var ikke dette uunngåelig: Over den samme perioden investerte Fujifilm tungt i nye teknologier, og selskapet kunne vokse. Norges nåværende planer for et langsomt skifte setter landet i fare for å bli et statlig motsvar til Kodak, selv om Norge har et oljefond som setter oss i stand til å bli Fujifilm.

Et nært relatert argument er at hvis verden etterspør olje, har det ingen betydning hvem som produserer den (NRK TV, 2021). Dette resonnementet gjenspeiler også en status quo-bias: Det unngår det faktum at det er fullt mulig for verden å etterspørre olje, men til en lavere pris enn det Norge kan selge med lønnsomhet. Mange land, spesielt Saudi-Arabia, produserer olje billigere enn Norge. Stilt overfor en fallende etterspørsel vil Saudi-Arabia både ha insentiv og evne til å oversvømme markedet for å forsikre seg mot å bli stående igjen med ikke-utvinnbare ressurser (Mercure, 2021). Et realpolitisk perspektiv vil tilsi at vi ikke kan forvente

at Saudi-Arabia vil gjøre Norge noen tjenester når etterspørselen synker. Enkelte tilhengere av et langsomt skifte har alternativt antydnet at den norske oljen er den grønneste, og at den derfor *burde bli brukt* til å dekke en fremtidig fallende etterspørsel. Det er imidlertid utopisk å forvente at oljeforbrukere vil betale ekstra for norsk «grønn olje». Med mindre kapitalismen blir avskaffet, vil den siste oljen som selges i verden være den billigste, ikke den grønneste. Uheldigvis for Norge er det slik markedet virker.

Konklusjon: viktigheten av å komme seg foran hovedfeltet

Denne artikkelen har tatt en realpolitisk tilnærming til spørsmålet om den norske oljeindustriens fremtid. Vi har fremhevet hvordan revolusjonen innenfor fornybar energi og en ny internasjonal politisk diskurs om tilbudssiden betyr at den nåværende planen om å la markedet bestemme når oljeproduksjonen skal avsluttes i økende grad fremstår som risikofylt for Norge og norske skattebetalere. Riktignok vil en altfor rask utfasing av olje og gass utvilsomt skape økonomiske problemer som den norske økonomien ellers kunne unngått. Et for langsomt skifte vil imidlertid innebære både en betydelig økonomisk risiko og så godt som sikre politiske og omdømmemessige kostnader. Spørsmålet om disse kostnadene kom i andre rekke i den offentlige debatten før valget i september, men det har bare vokst seg sterkere i tiden etterpå. Disse risikofaktorene er tydeligst når det gjelder oljeleting. Enkelt sagt sender letingen etter nye oljefelter et svært tydelig signal om at Norge forventer, og til og med håper, at verden ikke lykkes i å oppfylle klimamålene, og inviterer dermed til økende internasjonalt press mot Norge. Det ligger utenfor denne artikkelens rammer å antyde *når* Norge bør sette en sluttdato, men vi antyder at det ville være klokt av den norske regjeringen å forsøke å ligge foran hovedfeltet. I siste instans antyder vår analyse at regjeringen har en forpliktelse til å gjøre det klart at Norge ikke bare står overfor et kappløp med tiden for å redde planeten, men også et kappløp for å diversifisere sin økonomi tidsnok til å unngå et brutalt markedssjokk og langsiktig skade på sin internasjonale politiske anseelse.⁵

Om forfatterne

Anne Funnemark er vitenskapelig assistent hos NUPI. Hennes forskningsinteresser inkluderer klima og sikkerhet, klimarettferdighet og internasjonal miljørett og menneskerettigheter. Anne har en LLM i Internasjonale menneskerettigheter fra Universitetet i Edinburgh.

---

⁵ Denne artikkelen ble skrevet før Russlands invasjon av Ukraina. Den følgende stigningen i olje- og gasspriser kan se ut til å ha undergravet vårt argument, men det har også gitt en presserende sikkerhetsbegrunnelse for å bevege seg bort fra olje og gass (se f.eks. Tidey, 2022), og vi vil derfor argumentere for at det styrker det økonomiske argumentet for et raskt skifte for Norges bort fra olje og gass.

Paul Beaumont har doktorgrad i internasjonale relasjoner/International Environmental Studies and Development fra NMBU. Pauls forskningsinteresser handler blant annet om hvordan internasjonale institusjoner fungerer – og ikke, hierarkier i global politikk, og fortolkende forskningsmetoder.

Referanser

- Boyd, D. (2019). *OHCHR | Norway must resolve climate change and human rights paradox, UN expert says*. <https://www.ohchr.org/en/NewsEvents/Pages/DisplayNews.aspx?NewsID=25038&LangID=E>
- CAN. (2021). *Fossil of the Day 02 November 2021 – Norway, Japan and Australia*. <https://climatenetwork.org/resource/fossil-of-the-day-02-november-2021/>
- Cardwell, H. (2021, 12. november). *COP26: New alliance commits to setting end date for oil and gas extraction*. RNZ. <https://www.rnz.co.nz/news/national/455550/cop26-new-alliance-commits-to-setting-end-date-for-oil-and-gas-extraction>
- Carvalho, B. de & Lie, J. H. S. (2015). A great power performance: Norway, status and the policy of involvement. I I. B. Neumann & B. de Carvalho (Red.), *Small state status seeking: Norway's quest for international standing* (s. 56–72). Routledge.
- Climate Action Tracker. (2021). *Net zero targets*. <https://climateactiontracker.org/methodology/net-zero-targets/>
- European Union. (2021). *Long-term low greenhouse gas emission development strategy of the European Union and its Member States | UNFCCC*. <https://unfccc.int/documents/210328>
- Fattouh, B., Poudineh, R. & West, R. (2018). *The rise of renewables and energy transition: what adaptation strategy for oil companies and oil-exporting-countries?* Oxford Institute for Energy Studies. <https://doi.org/10.26889/9781784671099>
- Guterres, A. (2021a). *Secretary-general calls latest IPCC climate report 'code red for humanity', stressing 'irrefutable' evidence of human influence* (Meetings coverage and press releases). <https://www.un.org/press/en/2021/sgsm20847.doc.htm>
- Guterres, A. (2021b). *Secretary-general's statement on the conclusion of the UN Climate Change Conference COP26 | United Nations Secretary-General*. <https://www.un.org/sg/en/node/260645>
- Henmo, J. B. (2021, 20. november). Skal ikke fornye klimamålene. *Klassekampen*.
- Ho, J. & Chen, H. (2018). Managing the disruptive and sustaining the disrupted: The case of Kodak and Fujifilm in the face of digital disruption. *Review of Policy Research*, 35(3), 353–371. <https://doi.org/10.1111/ropr.12278>
- Hornburg, T. B. & Sending, O. J. (2019). Norsk utenrikspolitikk i en varmere verden. *Internasjonal Politikk*, 77(2), 172–189. <https://doi.org/10.23865/intpol.v77.1729>
- Hurdalsplattformen. (2021). *Regjeringsplattform for en regjering utgått fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet*. <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/hurdalsplattformen/id2877252/>
- International Environmental Agency. (2021). *Net zero by 2050 – a roadmap for the global energy sector*. International Environmental Agency.
- Korte, G. (2016, 13. mai). Obama greets Nordic leaders, saying they “punch above their weight”. *USATODAY*. <https://www.usatoday.com/story/news/politics/2016/05/13/obama-nordic-leaders-summit-punch-above-their-weight/84330852/>
- Krogh, A. (2021, 14. september). Leder: Kjære Norge: Hvis ikke dere med 12.000 oljemilliarder kan gjennomføre et raskt grønt skifte, så kan ingen. *Information*. <https://www.information.dk/udland/leder/2021/09/kjaere-norge-dere-12000-oljemilliarder-kan-gjennomfoere-raskt-groent-skifte-saa-kan-ingen>
- Lystad, G., Nordbø, F. & Waagaard, R. (2021). *Framtiden til norsk gass*. WWF Verdens naturfond.
- Madsen, L. B., Ånestad, M. & Melgård, M. (2020). De hemmelige Equinor-rapportene. *Dagens Næringsliv*. <https://www.dn.no/magasinet/dokumentar/equinor/energi/olje/de-hemmelige-equinor-rapportene/7-1-bul1pbk9>
- Meld. St. 13 (2020–2021). *Klimaplan for 2021–2030*. Klima- og miljødepartementet. <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/meld.-st.-13-20202021/id2827405/>
- Mercure, J.-F. et al. (2021). Reframing incentives for climate policy action. *Nature Energy*, 1–11. <https://doi.org/10.1038/s41560-021-00934-2>
- Miljøpartiet De Grønne. (2021a). *MDGs veikart for et oljefritt Norge*. https://drive.google.com/file/d/1_w97fqIC2hxpmRh7YeKxID1gXHkOAhG/view?usp=embed_facebook
- Miljøpartiet De Grønne. (2021b). *Utfasing av oljen*. https://www.mdg.no/utfasing_av_oljen

- Neumann, I. B. & Carvalho, B. de (2015). Introduction: Small states and status. I I. B. Neumann & B. de Carvalho (Red.), *Small states and status seeking: Norway's quest for international standing*. Routledge.
- NRK TV. (2021). 16. aug. kl. 21:20 – Partilederdebutt i Arendal. *NRK TV*. <https://tv.nrk.no/serie/valg-2021/202108/NNFA80000221>
- NTB Nyheter. (2021). Meningsmåling: Stort flertall for fortsatt oljeleting. *Dagsavisen*. <https://www.dagsavisen.no/nyheter/innenriks/2021/07/12/meningsmaling-stort-flertall-for-fortsatt-oljeleting/>
- Piggot, G. et al. (2018). Swimming upstream: Addressing fossil fuel supply under the UNFCCC. *Climate Policy*, 18(9), 1189–1202. <https://doi.org/10.1080/14693062.2018.1494535>
- Rockström, J. et al. (2009). Planetary boundaries: Exploring the safe operating space for humanity. *Ecology and Society*, 14(2). <https://www.jstor.org/stable/26268316>
- Samuelson, W. & Zeckhauser, R. (1988). Status quo bias in decision making. *Journal of Risk and Uncertainty* [Preprint].
- Statkraft. (2018). *Globale energitrender og norske muligheter*. <https://www.statkraft.no/globalassets/explained/statkrafts-lavutslippsscenario-rapport-2018-v3.pdf>
- Tidey, A. (2022, 17. mai). *Ukraine war is "a wake-up call" for faster transition to green energy*. Euronews. <https://www.euronews.com/my-europe/2022/05/17/watch-ukraine-war-takes-centre-stage-at-brussels-economic-forum-2022>
- Tollaksen, T. G. & Seglem, E. (2021, 8. september). *Støre avviser at Ap sier nei til mer oljeleting*. E24. <https://e24.no/i/8Q5nnW>
- UK Government. (2021). *UK's path to net zero set out in landmark strategy*. GOV.UK. <https://www.gov.uk/government/news/uks-path-to-net-zero-set-out-in-landmark-strategy>
- Aas, O. I. (2021, 6. april). Disse sakene er viktigst for norske velgere. *Aftenposten*. <https://www.aftenposten.no/norge/politikk/i/OQzovl/disse-sakene-er-viktigst-for-norske-velgere-store-forskjeller-mellom>

Abstract in English

Norway's Oil Dilemma After Glasgow: An Immoral Argument for a Rapid Green Transition

After winning the “2021 climate election”, Norway’s new government faces the task of ensuring Norway’s green transition. In the public debate, global solidarity and environmental considerations are often at the forefront of arguments for the necessity of a rapid green transition, while opponents of a rapid transition tend to focus on the negative financial consequences they believe such a change will have for Norway. This article seeks to nuance this debate, and argues for a broader cost-benefit perspective that also takes into account diplomatic costs of continuing with oil exploration, as well as the economic consequences of a slow transition. We argue that, even if not considering other consequences of climate change, the uncertainty surrounding future oil prices and the reputational risk Norway runs by continuing basing the economy on non-renewable energy sources should be good enough arguments to reconsider Norway’s oil policy.

Keywords: fossil fuels · reputational risks · Norwegian economy · climate change · foreign policy